

Arányaiban a költőiség kérdése, megfoghatósága, lehetetlensége örvénylik, hullámszik előttünk a könyv soraiban. A kötet verseit keretbe foglaló *Szövegminták* ciklus zaklatottsága, szóródottsága, képek egymásba kapaszkodása, versengése ezt a lelkiállapotot tükrözi, a részekre szedést, az atomi vizsgálatot, mikroszkopikus tükröződések, hogy ebből a lebontásból összeépítsen valami indentitást, valami tartós költői képet, amikor a gyermekségben a „kő, papír, olló” játék még kérdések, kételyek nélkül töltötte be funkcióját, a teljes belefeledkezés művészetét.

Kókai János

„Hessegetem a képzelet verebéit”

Kókai János:
A pusztulás anatómiája
Magyar Napló, 2011.

Kókai Jánosnál a koravén bölcsesség és a később-érő – vagy mondhatjuk úgy is: *későniró* – lírikus szerencsésen összetalálkozott első verseskötetében. Hogy jelen van a mai magyar irodalomban, az nem volt titok eddig sem – megismerkedhettük már verseivel jó néhány antológiában, illetve folyóiratban –, költészetének szempontjából azonban fontos megemlíteni a szerző színházi jelenlétét is (színészi, rendezői, drámaírói), mert versei nem egyszerűen *csak* versek, hanem valami, amit jobb híján a társművészetek baráti találkozójának nevezhetnénk (ahol együtt van jelen költészet, zene, film és színház).

A kötet költője sajátosan, XXI. századi módon lázad; a szó eszközeivel *lép fel* a dolgok pusztulása ellen: „engem 1–2 órás csavargás / egy könyvtár polcai között / felfrissít mint a thai masszázs” (*Pók*). Jól érezhető ennek a jelentősége, finom fricskája, és persze szomorúsága. Vagy: „a konyhába akasztott naptárt nézed / letépni szeretnéd / de csak tovább lapozol / három héttel későbbre képzeled magad” (*Napok*). Esetleg ez: „aztán az ébredés / szemhéja vaslemez / képtelen felfeszíteni” (*Séta*). És végül: „nincs szükségem mozdulatra / hogy a zuhanást elképzeljem” (*Zuhanás*). A képzelet, mint szó, kulcsmomentum

Kókainál. De nála ez nem csak *szöveg*, hanem létállapot. Mintha csak ezzel tudna levegőhöz jutni. Az ébren álmodókhoz tartozik, akik ébren *képzelik* a valóságot, valósággal a valóságban, hogy újjáteremthessék: azon egyszerű oknál fogva, hogy élnetlenné érzik. És talán amiatt is, mert mást úgysem tehetnének. A költészetben – ha az jó – egy sörösdoboz éppúgy lehet szakrális jelentőségű, mint Mária Magdolna (haja): Kókai eltünteti a különbségeket, összekapcsolja, *egyberántja* őket, a vers szükségszerűsége szerint. És jól teszi ezt. Első kötetével – dicséretes türelemmel – harminckilenc évesen jelentkezett. De ez ne tévesszen meg senkit. Sőt. Bízást állíthatjuk, hogy ez egy nagyszerű kezdet, és lesz folytatása. Finom arányú a könyv szerkesztése: négy csoportra osztva, négy ciklus támogatja hűen a költő gondolkodásának lényegét: *minden egy*. Képzeletében egyik kezével Isten saruját érintheti, míg a másikkal egy félig kiivott pálinkásüveget emelhet a szájához, olyan természetességgel, hogy eszünkbe sem jut megbotránkozni. Mert a költő megragadhatatlan. A jelzők lepattannak róla. Van, de nincs. És fordítva. A vers, csakis a vers avatja a költőt – költővé. Ha rászolgált, például a szenvedésre vagy a legmagasabb örömekre (akár a pusztulásban is).

A szabadvers még nem kifutott „forma”. Kókai ösztönösen szabad a versben – elnézést a szójátékért –, mondjuk, hogy remek *formaművésze* a szabadversnek. És mégsem érezzük ezt hiányosságnak. Egy kissé prózai a verselése, és sokszor *világi* is, ha a költészeti hagyománnyal vetjük össze. Úgy tűnik, mintha csak egészen enyhe változatosságot mutatnának a kötet versei (az utolsó ciklus kiválóan erősíti a szabályt), alapjában véve azonban: kerek, egész, és hiteles. Ennél többet nem kívánhatunk egy költőtől. Tud otthonosan és – szorongva bár, de – bátran mozogni a számára idegen világban. Szereti az életet, ám sokszor úgy érzi, ezt az élet nem viszonzza. Ezzel sincs baj. Így tud *kívül* maradni, így képes alkotni. Tisztán kitapintható a kortárs fiatalok lírájának hatása verseiben. De Pilinszky szikársága, tisztasága, valamint Petri szókimondó nyersessége, nyelvi ereje is.

Szabadjon még a végére a kötet-címadó versből egy kis *szikrát* felcsapnom: „szívesen sétálok mezitláb gyártelepen” (*A pusztulás anatómiája*). A pusztuló gyártelep nagyszerű látomás, de ezt az *elkoptatott* víziót épp az menti meg, hogy a művész meztelen talppal szállt alá. A hagyomány úgy tartja, hogy a költők – érinthetlenné. Azt hiszem, ez ma sincs másként.

Jahoda Sándor